

ANTIKA FILOSOFIJA KAIP TEORIJA PRAKTIKAVIMAS IR PRAKTIKOS TEORIJA

Kaip pripažįsta dauguma filosofijos istorikų, Vakarų filosofijos atsiradimą senovės Graikijoje lėmė abstraktus teorinio žvilgsnio į pasaulį susiformavimas. Filosofinė teorija, kitaip tariant, filosofinė žiūra (gr. *theōria* – „žiūra, stebėjimas“), išskylanti graikų filosofijos kontekste, esmingai skiriasi nuo įprastinio požiūrio į tikrovę, kurį galėtume įvardyti kaip praktinį, be to, filosofinės teorijos (kaip žiūros) būtina nepainioti su abstrakčia ar konkrečia *moksline* teorija, kaip tam tikra sistemiška mokslinių teiginių visuma, arba su *konkrečia* filosofine teorija, kaip apibrėžta filosofinių teiginių visuma.

Oponuodamas Antikos filosofijos istorijos tyrimuose įsigalėjusiam požiūriui, graikų filosofiją siejančiam labiau su teorija nei praktika, prancūzų filosofas ir filosofijos istorikas Pierre Hadot yra išreiškęs požiūrį, kad, senovės graikų mąstytojų supratimu, filosofija yra veikiau filosofo kasdien kultivuojama *praktika*, *dvasinės pratybos* nei statiška abstrakčių teorinių teiginių, kuriems įsipareigoja mąstytojas, visuma. Nors ir gana gerai pagrįsta, ši alternatyvi Antikos filosofijos esmės ir kilmės samprata vis dėlto labiau tinka ne ikisokratinio ir klasikinio, o helenistinio laikotarpio ir vėlyvosios Antikos filosofijai.

Siekiant rasti išmintingą aukso vidurį tarp įvardytų kraštutinių pozicijų, galima parodyti, kad pačią filosofinę teoriją (kaip *žiūrą*) graikų mąstytojai suvokė būtent kaip *teorijos praktikavimą*, teorinio žvilgsnio į pasaulį praktiką. Kita vertus, klasikinio ir ypač helenistinio laikotarpio bei vėlyvosios Antikos filosofų darbuose galima rasti mėginimų kurti įvairias *praktinio* santykio su pasauliu *teorijas*, kurios pagal sumanymą privalėjo būti ne tik teoriškai pagrįstos, bet ir žmogui praktiškai naudingos. Įdėmesnis žvilgsnis į teorijos ir praktikos santykį Antikos filosofijoje leidžia daryti išvadą, kad šis santykis buvo gerokai subtilesnis ir labiau niuansuotas nei tvirtinama daugumoje tradicinių, ypač kraštutinių, Vakarų filosofijos kilmės sampratų.

Antikos filosofijos, kaip *teorijos praktikavimo* ir *praktikos teorijos*, samprata galėtų būti įdomi ir šiuolaikinei filosofijai, mėginančiai mąstyti apie filosofinio žvilgsnio į pasaulį savitumą.